

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtek. Cena mu je
3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za
Ameriko in druge tuje države 5 K.)
— Posamične številke se prodajajo
po 10 vinarjev. —

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu
„Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva
ulica. Naročnina, reklamacije in in-
serati pa: Upravištvu „Domoljuba“.
— Ljubljana, Kopitarjeva ulica. —

Štev. 42.

V Ljubljani, dne 19. oktobra 1916.

Leto XXIX.

Duhovski vojaki na Francoskem.

Neki francoski duhovnik, ki je prišel v nemško ujetništvo, piše:

»Glede duhovnikov, ki so v vojni službi, je pripomniti, da jih je precejšnje število izbranih za bolniške strežaje in nosače ter se torej boja ne udeležujejo. Poleg tega je pri nekaterih vojaških zborih dovoljeno, da se posamezni strežaji in nosači (pri vsakem bataljonu vsaj eden) pečajo izključno z duhovskimi opravili, ter so enakoveljavni kakor prostovoljni vojni kurati. Pa tudi tisti duhovniki, ki se udeležujejo vojne službe z orožjem, so deloma oproščeni, da zamorejo opraviti službo božjo in izvršiti svoja duhovska opravila. Višji častniki so jim bili v tem oziru močno naklonjeni. Po uradih je pa nastavljenih prav malo duhovnikov.

V nekem poročilu objavljeno število padlih duhovnikov in semeniščnikov (5800) se zdi dokaj visoko. Pred napadom na Verdun so naštevati škofijski izkazi do 1300 padlih duhovnikov in bogoslovcev. Resnica je, da je padlo na bojišču v vojni službi veliko duhovnikov; število padlih duhovnikov je večje kakor sorazmerno število lajkov, kaiti nosači in bolniški strežaji so izpostavljeni isti nevarnosti kakor vojaki z orožjem. Mnogo duhovnikov se pa oglasi prostovoljno za najnevarnejše službe. Tudi so duhovniki-saržisti voditelji posameznih oddelkov ter v večji nevarnosti, nego navadni vojaki.

Skoraj vsi francoski duhovniki na fronti imajo majhne, prenosljive oltarje s seboj ter morejo vsaj ob nedeljah maševati. Poleg tega se zdi, da je navzočnost teh duhovnikov med četami v verskem oziru zelo dobro vplivala; zato se je versko življenje med Francozi na fronti in v zaledju od početka vojske močno dvignilo. — Tako francoski duhovnik-ujetnik. (»Kath. Kirchenzeitung« t. l. št. 38.)

Pregled po svetu.

Skupno delo. Med združeno češko katoliško stranko in med vodstvom češke agrarne stranke so se uvedla pogajanja za skupno delo.

Papež in mirovno vprašanje. Papež bo o priliki novembarskega konzistorija obširno obravnaval tudi mirovno vprašanje. Vatikan poskuša vse, da bi se sklenil mir. Posebno so pozorni na to delo v Franciji in Angliji. Na Angleškem je kardinal kurije Gasquet zaupnik papežev. Razven tega je vsa papeževa pozornost obrnjena na Madrid. V Vatikanu vedo, da smejo od Španske pričakovati izdatno pomoč od vlade in vladarja. V Italiji sami uprizarjajo katoliške stranke veliko mirovno propagando, ki se širi tudi v armadi. Razmerje med Italijo in Španjo se glede zaplembe »Palazzo di Venezia« ni tako poslabšalo, da bi oteževalo mirovno prizadevanje Španije. Madridska vlada je sicer odpoklicala svojega poslanika pri Vatikanu, to-

da je koj imenovala drugega, kar je potolažilo rimske vladne kroge.

Zunanja politika je bil glavni predmet razprave v seji nemškega državnega zbora dne 11. oktobra. Poslanec Basserman je poročal o posvetovanjih v odseku za zunanjo politiko: Sodba o vojnem položaju je zadovoljiva; upanje najboljše. Odsek je pozdravil občudovanja vredno stanovitnost grškega kralja, ki se v najtežavnejših razmerah bori za nevtralnost Grčije. Vodilna misel odsekovih razmotrivanj je pa bila hvaležnost nasproti armadi in mornarici. Poudarjal se je tudi lep uspeh V. vojnega posojila, ki jamči, da nemško ljudstvo zaupa na zmagi. — Voditelj katol. središča poslanec dr. Spahn je izrazil v imenu zbornice zaupanje državnemu kanclerju kakor tudi priznanje za uspehe zavezniških armad, ki zaslužijo neomajno zaupanje. Sovražnik bo moral spoznati, da so vsi njegovi napori brezsmotreni. Zmagali bomo na bojiščih, pa tudi v gospodarskem boju. — Poslanec Scheidemann (soc. demokrat) je mnenja, da mora politik določiti, kdaj in kako naj se vojskuje. Bramba domovine bo prvi in zadnji namen vojske; o nedosegljivih načrtih ne sme biti govora. Tudi želi, da se odpravi cenzura in obsedno stanje. Ljudstvu naj se zaupa. — Basserman končno še dostavlja, da se da mir doseči le od premagane sovražnika; hvali in priznava zasluge avstrijske armade.

Na Grškem uganja ententa nemoteno naprej svoje lopovščine. 11. oktobra je kar kratkoma poslala grški vladi ultimatum, s katerim je zahtevala, da mora Grčija izročiti ententi do 1. ure popoldne vse bojne ladje (razen treh, ki so jih morali razorožiti). Grška vlada se ni mogla protiviti z ozirom na vse okolnosti, pač pa je ugovarjala glede na kratek rok. Bojne ladje je prevzela francoska mornarica. Ententa je dalje zahtevala, da mora grška vlada podreti več utrdb in razorožiti nekaj obrežnih fortov. Tudi železnico Pirej-Larisa hoče imeti ententa zase. — Tako umeva ententa lastninsko pravico in svobščine tujih držav! Dan plačila mora priti!

V Atenah so dobili novo ministrstvo. Predsedstvo je prevzel profesor zgodovine Spiridion Lambros. Doslej se ni pečal s politikom. Svoj čas je bil kraljev učitelj; znan je kot izborni govornik. — Kmalu se bo videlo, če je kos pretežki nalogi, ki jo je sprejel.

Blokada ameriške obale. Pretekli teden se je pojavil nemški čoln potapljač 53, ki mu poveljuje kapitan Rose na ameriškem obrežju. Držal se je natanko predpisov haškega dogovora. Ta pojav je izzval velikansko pozornost v Parizu, zbudil pa tudi presenečenje vsega sveta. Dohod P-čolna v newjorsko pristanišče je drzen čin, ki presega vse dosedanje bravure na morju. Ko se je čoln poslovil, je na odprtem morju potopil celo vrsto ladij in parnikov. Vsled tega se je vožnja za odhod pripravljenih parnikov odložila, drugi so vozili v novih smereh. Na delu je bilo še več nemških podmornikov, zato so zavarovalnice takoj dvignile zavarovalnino. — V Ameriki je nastala vsled blokade ne-

volja; več listov se je že zgražalo nad tem; Wilson je v zadregi. Ameriška vlada je nastavila patrolne ladje, ki bodo pazile, da podmorski čolni ne bodo kršili nevtralnosti Združenih držav. — Kanada prikriva izgubo svojih ladij in ne dovoli, da bi časopisi o tem poročali.

Kako bo z volitvijo v Ameriki. Sreče kolo se je za Wilsona obrnilo nekoliko na bolje, tako da utegne 8. novembra biti zopet izvoljen za prezidenta. Wilson je namreč velik prijatelj Anglije, zraven pa tih in prikrit nasprotnik Avstrije in Nemčije. Na zunaj se dela pač, kakor bi bil sila nepristranski.

Svetovna vojska.

Velikanska bitka na Krasu. Dvintrideset italijanskih brigad napadalo naše postojanke. Ljubljanski domobranci so se posebno odlikovali. Italijani izgubili okrog 100.000 mož; njih ofenziva ponehaje. — Romuni povsod beže. — Bojgari ustavi i so razno ofenzivo pri Solunu. — Velikanske izgube Angležev ob Sommi. — Državi ost nemških podmorskih čolnov v Ameriki.

VOJSKA Z ITALIJO.

Krvava borba na Krasu je dosegla svoj višek pretečeni teden. Takega gmenja in takega klanja naš Kras še ni videl. Osmi soska bitka se je začela 4. oktobra; pet dni neprenehoma noč in dan so Italijani iz tisočeri topovskih žrel obstreljevali naše postojanke od Gorice do morja. Ves Kras so Italijani kar obsipali z raznimi izstrelki. 9. oktobra je začela napadati italijanska pehota. Roj za rojem, vrsta za vrsto je drvela proti našim strelskim jarkom. Italijani so mislili, da je njih artiljerija pobila vse naše branilce; ko so pa naškočili, jih je sprejel ogenj naših topov, pesek strojnih pušk in dež granat. Cele vrste Italijanov so popadale; pa pridrvele so druge, za temi tretje in zopet vedno nove; — a vse zastonj. Italijani so mislili, da bodo s to silo gotovo prodrli do Trsta; toda varali so se. 11. in 12. oktobra so pehotni boji dosegli višek ljutosti. Ta dan so Italijani napadali s posebno besnostjo okrog Lokvice.

V tej bitki so se posebno odlikovali ljubljanski planinci. 13. oktobra poročila uradno poročila, da si je v bojih pri Lokvici zaslužil posebno hvalo ljubljanski domobranci pešpolk št. 27. V tem prostoru je napadala 45. italijanska divizija ojačena z bersaljeri. Vsa italijanska divizija je bila skoro uničena, le malo Italijanov se je rešilo v begu. Vsa čast slovenskim domobrancem, ki so se odlikovali že na vseh bojiščih: v Karpatih in v Galiciji so ustavili prodiranje Rusov, na italijanskem bojišču pa z železno pestjo bijejo Italijane.

Dveintrideset italijanskih brigad t. j. okrog 260.000 Italijanov je naskakovalo postojanke naših branilcev; 72 ur so se neprenehoma valile te množice v napadu proti našim razstreljenim jarkom; vmes pa je tisoč in tisoč topov pelo svojo strašno smrtno pesem. Italijani so napadali po ruskem vzorcu v gostih in globokih vrstah in so vlekli s seboj lahke topove in strojne puške. Naša pehota je zdržala v tem peklu ognja do zadnjega moža. Samo en zgled, da vidimo, kako požrtvovalno se bore naši: Južnovzhodno od Doberdobskega jezera se je borila neka naša skupina na griču 144. Levo in desno od tod so prodrli Italijani cel kilometer za hrbet našim, toda ti so kljub temu vztrajali na svojem mestu; na griču so naredili polkrog in odbijali vse italijanske napade. Zvečer jim je prišla na pomoč neka skupina od jugovzhoda; vnel se je boj, ki je trajal celo noč. Proti jutru so bili Italijani vrženi in naši na griču osvobodjeni.

se razvili na pogorju Pasubio, kjer so Italijani vzeli par vrhov; več napadov v Fleimški dolini, v odseku Cardinal, Busa alta in v odseku med Sugansko in Adiško dolino so naši z lahkoto odbili.

Na koroški meji živahnejše streljanje s topovi.

Naši letalci so pretečeni teden večkrat napadli vojaške naprave za italijansko fronto, v Selcih, Tržiču, na Gradežu, Vermiljanu, San Giorgio di Nogaro in v Vlari. Povsod so opazovali dober učinek naših bomb.

VOJSKA Z RUSI.

Rusi so opešali v svojih napadih na Poljskem, v Galiciji in v Karpatih; morda se pripravljajo na nove boje ali pa so poslali Romunom toliko čet, da si ne upajo več tako napadati. Tu in tam so vprizorili Rusi kak sunek, pa so jih naši takoj vrgli nazaj. 14. in 15. oktobra so Rusi nekoliko povečali svo-

Pri prelazu Vulkan, na mejnih gorah južno od Hatzsega se bijejo precej srditi boji. Več romunskih napadov so tu naši odbili in osvojili obmejno goro Negrulni.

V Dobrudži streljanje s topovi brez posebnih dogodkov.

BOJI NA BALKANU.

Sovražna solunska armada nadaljuje svojo ofenzivo na cesti proti Bitolju. Sovražnik je prodrl do reke Crna in Srbi so si bili že izsilili prehod čez to reko, pa so jih Bolgari vrgli po srditih bojih nazaj. Najhujši boji se bijejo tu pri vasi Skočivir, kjer so odbili Bolgari šest srditih sovražnikovih napadov.

Tudi vzhodno in zahodno od reke Vardar je sovražnik napadal, pa ni prišel naprej. Mesto Seres je obstreljeval sovražnik z daleč nosečimi topovi, porušil nekaj hiš in ubil nekaj meščanov.

BOJI NA FRANCOSEKEM.

Silovita bitka ob Sommi traja vedno dalje z nezmanjšano silo. — Uspeh sovražnika je zelo malenkosten; zasedli so le par postojank, omajati nemške brambe pa niso mogli.

Uspeh večmesečne borbe popisuje angleški časopis »Evening News« tako: »Osvojili smo — v večmesečni borbi — nad 100 kvadratnih kilometrov, zaplenili 121 topov in nekaj sto strojnih pušk; izgubili smo pa 427.831 vojakov, med njimi nad 30.000 častnikov, ki so mrtvi, ranjeni ali ujeti.« Za vsak kvadratni kilometer so torej žrtvovali sovražniki nad 400 vojakov!

Tedenske novice.

Prošnja upravnistva. Vse cenjene naročnike, ki spremene naslov, prosimo, naj blagovolé obenem naznaniti svoj prejšnji naslov, ker je drugače težko takoj ustreči. Enako naj nam sporoče naročniki-begunci, kam žele, da jim pošiljamo list.

Za naše visokošolce. »Podporni odsek slov. kat. akad. starejšinstva« je razposlal vsem našim listom oklic, naj bi se domoljubno slovensko občinstvo zavzelo za visokošolce in jim olajšalo težko borbo za življenje, ki je zdaj po mestih neprijemno drago. III. katol. shod je še prav posebno pozival slovenske kroge, naj podpirajo starejšinstvo »Leonove družbe«, čigar namen je zbirati darove v podporo slov. katoliškega dijaštva, ki je zbrano v visokošolskih društvih: »Danici«, »Zarji« in »Danu«. — To nalogo je pred vojsko prevzelo »Društvo slov. katol. starejšin«, ki je v ta namen osnovalo »Podporni odsek«. Ta sprejema sedaj darove in jih razdeljuje podpore potrebnim našim dijakom. — Malo jih je sicer, ker jih je mnogo že pobrala vojska, zato pa treba skrbeti, da se nam ti ohranijo.

Turški transport ranjencev.

Uspeh italijanskih naporov je malenkosten. Tu in tam so sicer udrli v naše razstreljene jarke, a jim ni nič pomagalo, ker jih je kmalu vrgel ven bobneči ogenj naših topov in protinapad pehote. Le pri Opatjem selu in Novi vasi so prodrli Italijani kakih tritisoč korakov. Nova vas je v njihovih rokah, drugod so pa v glavnem ohranile naše čete vse postojanke. Bitka je za Italijane izgubljena.

Strašne izgube Italijanov odgovarjajo njih napadom; 45. divizija je bila uničena; vojaški kritiki računajo, da so Italijani izgubili v teh bojih do 100.000 mrtvih in ranjenih, okrog 3000 so jih pa naši ujeli. Seveda tudi Italijani streljajo in naših ne pade malo; vendar so pa italijanske izgube na padlih neizmerno večje kot naše. Ujeli so pa Italijani naših, kakor poroča italijansko uradno poročilo 11. oktobra 5034 mož, kar ni čudno, če pomislimo, da se naši le branijo.

Na tirolski bojni črti se Italijani tudi živahnejše gibljejo. Večji boji so

je napade v Voliniji, zapadno od Lucka, toda brez pravega uspeha.

Nasprotno so pa izvedle zavezniške čete na ruskem bojišču več manjših, toda uspešnih napadov. Ob Nara-jovki so naši iztrgali Rusom vas Herbatov, v Karpatih so vzeli vrh Smotrec, ki so ga bili Rusi zasedli 21. septembra, v Bukovini pri Kirlibabi so uspešno napredovali avstrijski oddelki in pri tem zajeli 444 mož.

VOJSKA Z ROMUNI.

Srbsko-romunska boja bo kmalu prosta, le na na nedolžnem kotu, v gorah, se še drži sovražnik, drugod so ga povsod vrgle zavezniške čete na mejo. General Arz je premagal sovražnika v gorovju Gorgeny in ga sedaj potiska na cesti od Csikszereda proti mejnemu prelazu Gyimes. Falkenhaynova armada očičuje oni del Sedmograške, ki se razteza severovzhodno in vzhodno od Braševskega; sovražnik se tu in povsod umika na mejo.

V ljubljanski dijaški kuhinji dobiva tečno hrano zastoj ali po znižani ceni 98 podpore potrebnih dijakov. V odboru so večinoma profesorji, ki dijaške večkrat nadzorujejo in skrbje za red. Bodi to koristno in dobrodelno podjetje priporočeno vsem blagim srcem. Članarino in darove sprejema načelnik častni kanonik A. Kržič, Ljubljana, Pred škofijo 9.

Trgovine bodo odslej v Ljubljani zapirali večinoma ob sedmih zvečer, da ne bo zadrege zaradi luči.

Lepo zelje. Ljubljanska okolica se po naša zlasti z lepimi zelniki; zelnate glave, ki jih vozijo posestniki na trg, so deloma izredno velike. V št. Vidu je posestnik g. Val. Cirman pridelal tako krepke zelnate glave, da posamezne tehtajo do 8 kg; po maksimalni ceni je torej vredna ena sama 1 K 20 vin. Tudi krompir je deloma izredno debel; posamezni gomolji tehtajo čez kilogram.

V prid vojnim betežnikom so imeli v Novem mestu 8. oktobra cerkven koncert s prav izbranim sporedom. Vstopnine in preplačil se je nabralo čez 600 K.

Sadje prodajajo na štajerskem po 60 vin. 1 kg, ponekod tudi po 64 vin. Slabejše vrste se dobe nekoliko ceneje. Sadje za jabolčnik se dobi po 30—40 vin. 1 kg.

Zopet ogenj. V noči od petka na soboto (14. oktobra) je pogorela velika opekarna v Srednjih Gamelnjah. Od kar je vojska, se ondi ni delalo.

Izredno lepo vreme zadnjih 14 dni je ugodno vplivalo na polje in se je prstina jako opomogla in odebela. Tako gorkih solčnih dni v oktobru izlepa še nismo imeli. Naši snezniki so izgubili skoraj ves sneg. Za časa, ko smo tako piclo preskrbljeni s kurjavo, bi bilo dobro, ako bi nam zima dolgo prizanašala. 17. oktobra ponoči je pa že snežilo.

Železniška nezgoda. Na progi Zidan most — Zagreb sta 4. t. m. zjutraj ob 4. uri zadela skupaj dva vlaka. Mrtva sta bila, kolikor je znano, dva vojaka od trena; več jih je bilo teško in lahko ranjenih. Zgodila se je ta nesreča blizu Sevnice. Silno bobnenje zadevajočih se lokomotiv in voz je spravilo pokoncu ljudi na Logu, v nasprotno ležeči vasi; prestrašeni so menili, da se je udril hrib na železniški tir. Nekaj voz je bilo hudo razdejanih. Proga je bila kmalu zopet urejena za promet.

Zločevalci ljudi še vedno ne manjka. V Podlehniku pri Ptuj na štajerskem je tolpa roparskih zločincev v noči od 9. do 10. oktobra udrila v hišo trgovca Šosterič, ki je na bojišču. Preplašeno ženo, ki so ji pretili s smrtjo, so ustrahovali, da jim je izročila čez 3 tisoč denarja. Zraven tega so še pokradli precej blaga. Neki sosed, ki je opazil roparje, je bil ranjen od roparskega čuvaja. Uboga žena je vsled strahu na smrt bolna, otročki preplašeni. — Bi bilo pač vredno tako roparsko golazen kratkomalo spraviti s sveta. Čudno, da držeči niso v vojaški suknji.

Novi ulični napis. V Pulju so imeli doslej trijezične napise. Kakor čujemo, jih bodo nadomestili s samonemškimi.

Vojaške novice.

Nadkurat J. Maračić, ki je služboval pred vojsko v Ljubljani kot stalni vojaški duhovnik, med vojsko pa na bojiščih v Galiciji in ob Soči, je imel mesečni dopust, sedaj pa je začasno dodeljen graškemu superioratu. Kranjski gospodje: vojni kurat M. Dimnik — je na 14 dnevni dopust; L. Erzin je v službi v Gradcu, J. Bulovec se zdravi v Gradcu.

Letnik 1899. »Primorske Novine« pišejo, da se bo meseca novembra in decembra izvršilo popisovanje letnika 1899, ki bo v slučaju potrebe prihodnje leto poklican na vojaško vezbališče.

Glavni stan Borojevičev. Hrvatski slikar prof. Iveković je napravil veliko sliko, ki predločuje glavni stan generala Borojeviča. Kupil jo je vojni muzej za 10.000 K.

Še je živ. Korporal Anton Kavka, doma iz št. Pavla pri Domžalah, se je oglasil iz ruskega ujetništva na veliko veselje njegovi ženi, šesterim otročičem, staremu očetu in dvema bratoma, ki sta tudi na bojišču. Vojskoval se je v Italiji; meseca junija je pa šel na severno stran. Kmalu so bili povedali, da je padel. Sedaj je pa prišla dopisnica od njega; naznanja, da je ujet na Ruskem. Njegovi prijatelji se vesele in upajo, da jim bo še čevlje delal.

Banfield v boju s sovražnimi letalci. Ker so naši zrakoplovci obmetavali z bombami vojaške naprave v Trzinu in Škocijanu, so se skušali Lahi maščevati. Poslali so več letalcev nad Trst (13. okt.). Bombe, ki so padale na staro pristanišče in v okolici Miramara, niso napravile izdatne škode. Naši zračni borilci so storili svojo dolžnost; znani naš strokovnjak v zračnih borbah linijski poročnik Banfield, je prisilil neko sovražnikovo letalo, da je padlo za sovražnikovimi črtami.

Atene zasedene. Grško glavno mesto so zasedle francoske in angleške čete. V vojašnicah in javnih poslopih so ententine straže. Tudi en ruski pehotni oddelek se nahaja ondi.

Slovenski fantje 4. poljske stotnije (17. pp.) se iskreno zahvaljujejo za pošiljanje »Domoljuba«. Srčno pozdravljajo vse slovenske fante in dekleta v domovini: četovodja Koželj Ivan; desetnika Smuk Ivan, Kolenc Janko; poddesetnika Koritnik Jože, Rozman Jurij; infanteristi Lokar Jože, Kos Jože, Janez Zaletelj, Smrekar Alojzij, Tiselj Viktor, Godec Anton, Žugič Ivan, Bolte Miha, Peščica Jože, Papež Iv., Pišler Anton, Rugelj Janez, Tomše Janez, Grm Janez, Ambrož Anton, Laginja Janez, Šerčer Alojz; Sajovic Karel, telefonist.

Sestreljeno Capronijevo letalo. Italijanska skupina letal je napadla 12. oktobra Kavalo in metala bombe. Neki avstrijski letalec je spravil veliko Capronijevo letalo na tla. Dva moža sta mrtva, trije so ušli.

Tiho, a uspešno delo. Neki naš podmorski čoln je na poti iz Carigrada do Zadra potopil 28 sovražnikovih parnikov. To so dejstva, ki jih naše vojno vodstvo ne obeša na veliki zvon.

Kdo bo končal vojsko? List »Ruskoe slovo« poroča, da je bilo nedavno v glav-

nem stanu ruskega armadnega vodstva posvetovanje. Ruski poljedelski minister je poročal o neugodni letini in o bedi. Krompir in repa se nista obnesla. Car je poudaril, da ni mogoče izvojevati to zimo odločitve na bojišču in da je ljudska beda postala važen moment za vojno odločitev.

Kje so Rusi? V Velikem Varadinu na Ogrskem se je zmešalo vojaku Mihajlo Kukuliču. Zlezel je na vrh strehe in kričal: »Kje so Rusi?« Siromaka so komaj spravili na varno. Priti so morali gasilci.

Nove armade. Italijanski listi pišejo, da potrebuje laška armada še četrtilijona vojakov, da bi mogla vzeti Trst. Sedaj je zaukazano naknadno prebiranje za laške letnike 1876—1881. Angleška vojna uprava namerava poklicati vse oproščene vojake ter izvežbati milijonsko armado do junija 1917. — Tako si seveda delajo pogum.

Kje se nahaja družina Blažič Jožefa iz Mirne pri Gorici? Poizveduje Blažič Justin, Landst. Wachbaon — Weiz. — Korporal Ivan Fon (k. u. k. Baukomp. 7/97, Fldp. 364) išče svojo družino: ženo Filomeno in otroke (iz Ladri 18, p. Kobarid). Nahaja se v Italiji. Kje?

Dve križarki potopljene. Neki nemški čoln-potapljač je pogreznil v Sredozemskem morju francosko križarko »Rigelle« ter francosko pomožno križarko »Gallia«. Potopljenih je bilo okrog 1000 vojakov, ki so jih peljali v Solun.

Strašna razstrelba. Na kolodvoru v Kijevu se je vnelo strelivo na nekem municijemskem vlaku, ki je zletel v zrak. Kolodvorsko poslopje je uničeno, veliko oseb mrtvih in ranjenih. — Pri Londonu so bila ob zadnjem napadu Zeppelinovcev zadeta velika skladišča za strelivo; vse je šlo v zrak.

Zračno brodovje sovražnikov nad južno Nemčijo. Dne 12. oktobra popoldne je udrlo do 50 sovražnikovih aeroplanov nad mesta v južni Nemčiji: Donaueschingen, Altmenshofen, Eschweiler, Tübingen, Rotweil i. dr. Vojaške škode ni bilo, pač pa je ranjenih več oseb, nekaj tudi ubitih. Nemška letala so spravila na tla 9 napadajočih sovražnikovih aeroplanov. Napad so morali torej Angleži in Francozi drago plačati.

Številke govore. »Društvo za socialne vojne posledice« v Kopenhagenu je izračunalo izgube dveh vojnih let, ne všteti bolnih in padlih ob vzhodni ruski ofenzivi in ob ofenzivi ob Sommi tekočega leta, in prišlo do sledečih števil: Francija je imela 870.000 mrtvih, 2.080.000 ranjenih, 400.000 ujetih in pogrešanih vojakov. — Rusija je imela 1.494.000 padlih, 2.936.000 ranjenih, 2.000.000 ujetih in pogrešanih. Ententa je imela skupno 10 milijonov mrtvih in ranjenih samo v prvih dveh letih sedanje vojske. Kdo more preračunati in presoditi, koliko gorja je skritega v teh številkah!!

Svet se čudi. Švicarski vojaški strokovnjak piše v časniku »Bund«: »Ves svet se mora čuditi izrednemu junaštvu avstrijskih čet na Primorskem. Več deset tisoč topovskih krogel izstrelijo Lahi vsak dan proti avstrijskim postojankam, a vrli vojakji vztrajajo. Avstrijce moramo smatrati za največje junake sveta.« Med te junake

se štejejo v prvi vrsti tudi naši domači polki.

Velikanski požari so nastali v Konstanci ob Črnem morju vsled bomb, ki so jih metali naši zvezniški hidroplani na mesto, osobito na čistilnice petroleja. Ruska ladja »Rostislav« (9000 ton, 700 posadke) se je spustila v boj z zračnim brodom, a je bila zadeta in je za boj nespособna. »Rostislav« je ena največjih ladij ruskega črnomoškega brodovja.

Kuga. V solunski armadi je izbruhnila kuga; zanesli so jo iz Indije.

Razne novice.

Avstrijski državni zbor. Predsednik avstrijskega parlamenta je povabil za 23. oktober na posvet 26 zastopnikov vseh obstoječih strank na Dunaj, da se porazgovore o predpogojih za sklicanje državnega zbora.

Preživljalni urad. V notranjem ministrstvu na Dunaju so ustanovili nov urad pod imenom »preživljalni urad«. Nabavljaj in razdeljeval bo živila, nadzoroval cene itd.; imel bo stalne zveze z deželniimi in okrajnimi oblastnjami; posredoval bo tudi med notranjim ministrstvom ter aprovizacijskim svetom.

Ciganska tolpa se je nedavno klatila po Radomljah, v Zgornjem in Spodnjem Dobenu ter skušala ponoči udreti v več hiš. Večinoma je bila sodrğa odgnana. Skrivališče je imela v gozdu »Male dilce«. Petero oseb so aretirali blizu Savelj.

Poľovični bankovci. Poštni uradi sprejemajo zaenkrat v prometu se nahajajoče polovice in četrtinke dvekronskih bankovcev, če se morejo spoznati kot deli pristnih bankovcev, za 1 K, oziroma 50 vin.

Kap je zadela predsednika ogrske državne zbornice poslanca Pavla Beöthy, ki je v vojni službi v Lvovu.

Četrtino prebivalstva, t. j. en milijon ljudi je izgubila doslej Srbija. Pa tudi, kar je ostalo, je razkropljeno vsekrižem.

Kralj Oton umrl. Dne 11. oktobra je umrl bavarski kralj Oton, ki se mu je bil že pred leti omračil um.

Nevarnost. V vojnem ozemlju tudi po vojski ne bo prav varno orati. Iz Lvova se poroča, da je neki kmet blizu Glinjanov oral na svoji njivi; pri tem je zadel s plugom ob ročno granato, ki se je bila zarila v prst; vsled eksplozije je bil težko poškodovan orač, pa tudi konji so jo skupili.

Za begunce. Priden oglar dobi stalen zaslužek. Stanovanje za celo obitelj. Več pove Alojzij Majcen, nadučitelj pri Sv. Duhu pri Lučanah, via Ehrenhausen.

Velik dobrotnik invalidov. Nadškof v Kološi Arpad Varady je daroval 116 orolov sveta in 40.000 K za ustanovitev zavoda, v katerem se bodo vojni invalidi vežbali za primerne poklice. V njegovi škofiji se je v isti namen nabralo 60.000 kron.

Velika miloščina velikih bogatašev. Baron Škodovi dobavitelj strelskih potrebščin za vojno so darovali od svojih ogromnih dobičkov 3 milijone kron za potrebe vojnega skrbstva.

Trdovratni mesojedci. Na Dunaju je za meso precej trda. Brezmesni dnevi veljajo tudi za Dunajčane, revne in premožne; kljub temu je našla pri pregledovanju komisija celo ob petkih čudovito veliko mesnin. Kazni bodo take ljudi morda zmodrile. — Tudi v Ljubljani se je policija hode po hišah skušala prepričati, če se morda »postna postava« ne prelamlja.

Romunska kraljica v nevarnosti. Dne 6. oktobra je streljal neki človek na romunsko kraljico, ki se je peljala v avtomobilu; zadeta ni bila. Napadalca so prijeli.

Boji na Francoskem se vrše v najrodovitnejšem delu dežele: v Pikardiji. Zelenjava, ki se je na Francoskem toliko porabi, se povečini prideluje v Pikardiji, ki je pa zdaj vsa razdejana in razrvana.

Ta nemarna strasti V Aradu na Ogrskem je pred nekaj dnevi umrla mestna »sirota« in beračica vdova J. Weiss. Po smrti so našli med njeno obleko 170.000 K deloma v gotovini, deloma v vrednostnih papirjih. Beračica je umrla v bolnišnici brez oporoke. Njeni sorodniki so že pomrli.

Ruska agitacija za odpad. Švicarski listi so objavili, da se med češkimi ujetniki na Ruskem širi gonja za odpad od katoliške Cerkve. Ruski razkolniki sodijo, da bi bilo moč odtrgati Čehe od avstro-ogrške monarhije le tedaj, če bi jih poprej odtrgali od katoliške Cerkve. V ta namen so ustanovili v Moskvi poseben odbor, ki se je lotil agitacije za odpad Čehov s tem, da širi mednje letake, knjige, oklice itd. — Morda so takemu vplivanju in nevarnosti izpostavljeni tudi drugi avstrijski vojaki, ki se nahajajo v ruskem ujetništvu.

Angleži bi radi tudi Amerikance strahovali. V ameriških trgovskih in eksportnih krogih je zašumelo. Srditost zoper Anglijo se je pojavila osobito med trgovci v New Yorku. Angleški kramarji so tako predrzni, da so spravili skupaj celo organizacijo zoper trgovanje Amerikancev z Evropo. Kakor poroča hamburški »Fremdenblatt«, izroče Angleži vse trgovske ponudbe ameriških veletrgovcev in industrijcev, ki so namenjene Evropi, pa jih prestrižejo in pregledajo angleške ladje, omenjeni organizaciji. Angleški tovarnarji ponudijo nato svoje blago evropskim trdkam po nižji ceni, kot je ameriško blago. Izgubo angleških trdk pokrije poseben odbor industrijcev, ki ga podpira vlada. Evropski odjemalci (nevtralci) se morajo zavezati, da bodo tekom desetih let naročali edino pri angleških firmah, in da bodo vse druge ameriške ali nemške oferte izročili angleškemu liferantu. — Ali bodo Amerikanci in njihov angleški prijatelj Wilson za to brco še podpirali Angleže ter jim dobavili vojni material!!

Dopisi.

Iz Tržiča. Smrt se oglašja zadnji čas pogosto v župniji. Umrl je korporal Luka Jazbec. Nakopal si je bolezen v Albaniji in je umrl na dopustu. Pripadal je socialno-demokratski stranki, na smrtni postelji mu je bil Bog milostljiv. Umrl je spravljen z Bogom. Ker je bil vojak, se je tudi vojaštvo udeležilo pogreba. Vojaki so nosili mrliško

krsto. — Umrla je gospa Franciška Ručeh, trgovka. Celih 13 let je bolehal, toda z nepopisno vdanostjo je prenašala trpljenje v boleznih. Njen pogreb je pričal o velikem spoštovanju, ki ga je povsod uživala. — Cesarjev god smo slovesno praznovali. Ves trg je bil v zastavah. Slovesne sv. maše se je udeležilo uradništvo, županstvo in vojaštvo. Popoldne so priredili vojaški koncert, h kateremu je došla ogromna množica ljudstva iz trga in okolice. — Ob daritvenih dneh za vojne namene se je prodalo tisoč znakov in tisoč cvetic. Nabranega je bilo po šolskih deklicah in gđ. učiteljicah 1325 K.

V Postojni in v vaseh v okolici se je ob dneh darovanja za invalide, sirote in jetične nabrala velika svota 2637 kron. Zelo rado je dajalo pripristo ljudstvo in s tem pokazalo svoje dobro srce. Bog povrni vsem stokrat! Nekaj takih pa, ki dobivajo veliko podporo, dasi niso tako potrebni, so imeli zaprto srce.

Iz Boštanja Na Logu je umrl 27. avgusta gostilničar in vrl gospodar Anton Novšak. Kal boleznih, ki si jo je nakopal pri vojakih, je dalje časa glodala na njem in mu slednjič pretrgala življenje v najlepših letih. Zapustil je vdovo in otroke otročičema.

Junaska smrti za domovino je padel 15. maja t. l. v Podgori pri Gorici umetni podobar Anton Štefic, doma iz Plešca.

V bolnišnici Nyiregyháza na Ogrskem je podlegel 1. julija težkim telesnim poškodbam, dobljenim na ruskem bojišču, Martin Podlipnik iz Lipoglava, brat g. župnika na Selih pri Šambergu. Že od pričetka vojke je bil zvest vojni tovariš na raznih bojiščih. Za njim žaluje vdova in otroci.

Junaska smrt na italijanskem bojišču je zadela tudi dva vrla mladeniča Franceta Mlakar in Janeza Jez, oba iz Stražkega hriba.

Časten spomin padlim junakom! Naj počivajo v miru!

Sv. Križ pri Kostanjevici. 12. t. m. ob 10. uri dopoldne je izbruhnil požar pri Marlinčiču na Vrhovski vasi. Pogorela je hiša, pod. hlev in svinjaki. Uničeni so vsi pridelki. Živino so rešili, toda zgorelo je 9 prečiščev. Soseda, 20letna Marija Pisansky, je hotela odpreti svinjake in rešiti živali pred ognjem, toda v istem trenutku se je udrla goreče tramovje in podsulo ubogo žrtve; napol živo so dobili iz ognja. Vsled opeklin po vsem telesu je, previdena s sv. zakramenti, umrla zvečer še istega dne. Bila je članica dekl. Marijine družbe. Zažgal je domači 4letni otrok. Škode je 5000 K, zavarovalnina znaša 1000 K. Starši, spravljajte užgalice!

Iz Trebnjega. Našemu vrlému županu g. Francetu Huč iz Gor. Ponikev je vzela kruta smrt edino 11letno hčerko Micičo. Huda zavratna bolezen je pretrgala prijetljivi deklici nit nežnega življenja. — V petek 13. oktobra smo jo nesli spremljano od součenk in součencev in mnogo ljudstva k zadnjemu počitku. V cerkvi in na grobu so ji zapela dekleta v slovo ganljivo žalostinko. Draga Micička! Niti sanjača nista tvoja dva brata tam v daljnem ujetništvu, kaj se je zgodilo doma. Tudi tretji tvoj brat tam na daljnem Balkanu ti še vsak večer vošči lahko noč. A ti jih že gledaš iz sinjih višav, proseča Vsemogočnega, da jih obvaruje zla ter jih skoraj vrne osamelin in žalostnim staršem. Bog usliši tvojo prošnjo! Tebi pa, Micička: Na srečno svidenje!

Iz Istre. Ze v tretjič pada velo listje z drevja in še vedno grom topov. Naše ljudstvo ve, da z izgubo Trsta nima nobene bodočnosti več; zato pa tako vztrajno brani svojo zemljo, svoje pravice, svobodo. Bog daj, da bi se naša moč in naša mladost ne žrtvovala zastoji. A tudi doma trpijo družine. Bati se je zime, še bolj pa spomladi v Bregu in Kopršnici nič pridelkov. V gorenji Istri letina silno slaba. A kaj to! Da bi bil le dom otet in svoboden ob lepem morju — in vse bo pozabljeno; in razvilo se bo lepo slovensko življenje. — Dne 8. t. m. je bil občni zbor »Gospodarske zadruge« za sodni okraj Podgrad v Podgradu. Zadruga je kot podružnica »kulturnega sveta« za Istro važna, a nima tiste delavnosti, ki jo kažejo nekatere podružnice kmetijske družbe za Kranjsko. Temu so krive razmere in majhen denarni zaklad. — Miekarna v Hrušici dela vodovod, ki je bil zelo potreben, a bo tudi dosti stal. Vodovodnih cevi je za 600 metrov. Vodo bo dvigal motor na bencin. Z vodovodom se bo odpomoglo vsakotnemu pomanj-

Podnevi se nahajamo vsi razen straž malo zadaj za hribom, kjer smo si življenje kolikor mogoče podomače uredili. Naredili smo si še precej dobre »barake« iz kamenja in zemlje. Samo zaradi lesa je sitno; treba je pet ur daleč hoditi, da se pride do prvih dreves. Za zimo pa, ki že zdaj sredi avgusta trka na vrata, pa delamo takozvane kaverne, t. j. v kamenje vsekane votline. To delamo podnevi; ko pa se naredi noč, pa »popokamo« svoje stvari in jo »rinemo« v postojanke, kajti noč ima svojo moč. Stari pregovor pride tudi pri moderni vojni v poštev. Par sto korakov pred postojankami imamo postavljeno poljsko stražo. Ko sem imel prvič službo spodaj, — bil sem koman-

še dvakrat in nato pade strel. Takoj skočim kvišku in stečem tja, da vidim, kaj je. Ko pridem bliže, zapazim pet mož. Vprašam, kdo je? »Korporale in tri soldati«, mi doni v slabi slovenščini nazaj. Bila je laška patrulja, ki je tako slabo izvršila svojo nalogo, da smo jo mi ujeli. Bili so alpinci. Korporal je umel tudi malo slovenski. Pobral sem jim naboje iz pušk, ki so jih seveda prej pometali na tla in sem jih poslal h kompanijskemu poveljniku.

Komaj pol ure pozneje začujem zopet od desne strani: »Halt, wer da?« Pozorno poslušam, kaj da je. A takoj sem čul klic »Dolch«, to je bil namreč tisti večer naš poljski klic. Po glasu sem spoznal enega naših častnikov, ki

mo da bi imeli več navdušenja. Ko smo tako marširali, zapazimo naenkrat laškega letaka nad nami. »Adio Cadorna« so klicali alpinci in smeje mahali s klobuki za njim.

Za danes končam. To je bil moj zadnji papir, ki sem ga še imel; kakor vidite, je še ta zelo reven.

Končno pozdravljam vse bralce in bralke »Domoljuba«, posebno pa vse prijatelje in znance v Dobropoljah, zlasti še v domači vasi Zagorici. Z Bogom! Na svidenje!

Cetovodja Anton Perko.

Kako sem prižgal lučko na grobu padlega tovariša!

Bojno polje, dne 1/8. 8. 1916.

Bil je lep večer dne 14. avgusta. Luna s svojim polnosvetlim obrazom je nudila lep razgled našim hrabrim vojakom na ponočni straži.

Tudi ta večer ni bilo brez granat in šrapnelov; ena granata je tresnila ravno v naš strelni jarek in tako smrtno ranila mojega tovariša Martina Ovsec (Stopiče pri Novem mestu). V tem hipu je bil mrtev, kajti rana na glavi je bila smrtonosna. Še isto noč so prinesli truplo na tukajšnje lepo urejeno pokopališče, kjer je bil drugi dan, na praznik Marijinega vnebovzeta ob 10. uri dopoldne slovesen pogreb. Meni ni bila dana priložnost, da bi se pogreba udeležil; šele ko je bil grob na polovico zasut, sem prihitel na lice mesta.

Za hip mi je sapa zastala in nisem mogel izpregovoriti besede. Zdihoval sem en čas in potem odšel po svojih opravilih. . . . Še tisti dan je bil njegov grob lepo ozalšan. Ko se je pa večer storil, sem pripravil svečo ter jo vsadil na njegov grob. Gorela je celo noč do jutra. Med tem časom sem opravljal molitve za padlega, želeč mu, naj bi užival večno srečo tam gori v družbi prebl. Dev. Marije.

Pokojni je bil vseskozi pošten mladenci; zadnji čas je bil v službi v goriškem semenišču ter predstojnikom zelo priljubljen. N. p. v m.!

Francetu Grudnu,

bratu-junaku

umrlemu v vojni bolnišnici 27. II. 1916.

Še mlad odšel si v bojni grom za čast in brambo domovine; zapustil svoj si rodni dom zapustil solnčne si planine.

Kdo mislil takrat, da slovo za vedno vzel si bil od dragih? Da slednjič si podal rokó nam takrat na domačih pragih!

Z daljave bojne listič mnog prinesel tvoje je pozdrave; želel si priti spet v naš krog uživati rodne zrak dobave.

Pa angel smrtni dihnil je nevzdrumno spanje ti na čelo; za te že boj potihnil je, življenje srečno se začelo.

Korp. Iv. Gruden.

62

Turški oklopni avto obstreljuje angleškega letalca.

dant osmih mož — mi je bilo vseeno nekako tesno pri srcu, čeprav sem se javil prostovoljno. Biti sredi sovražne in naše bojne črte ni karsibodi. No pa človek se polagoma vsemu privadi; pravijo, da še smrti. Zdaj ko grem na stražo, mi je prav tako, kot bi šel doma v gozd po voz drv. Pretečeni mesec sem stal nad ozko dolino s svojimi osmimi tovariši. Postavil sem štiri posamezne straže, takoimenovane »Vedete«. Enega moža na levo, enega 40 korakov na desno, in dva v sredo. Z ostalimi štirimi sem se pa umaknil malo nazaj v neko globino. Ko sem se tako zavaroval, sem mirnega srca pričakoval dogodkov. Imel sem srečo. Komaj sedim tam eno uro, začujem od »Vedete« na levi energično vprašanje: »Halt, wer da?« Glas se ponovi

je nadziral stražo. Seveda naš »Janez« je bil drugačnega mnenja: »Kaj dolg? Saj to vidim, da si dolg, ampak jaz bi rad vedel, kdo da si.« Šel sem tja in smeje raztolmačil častniku zmoto. Ko sem prišel zjutraj na kompanijsko poveljstvo, je bilo tam vsega skupaj 16 alincev. Ko smo segnali vse skupaj, jih je bilo 80. Med njimi jih je bilo osem, ki so razumeli nekoliko slovenski. Eden me vpraša, ako je blizu železnica. »Ko bi bila tu blizu železnica, bi bili mi že v Benečiji,« je bil moj odgovor.

Čez nekoliko časa me zopet vpraša, če bomo že kmalu v Trientu. Ko sem mu pojasnil, da bomo še dva dneva hodili, me je zelo začudeno gledal. Bilo jim je namreč rečeno, da se nahaja Trient koj za prvim hribom, sa-

Gospodarske stvari.

Gospodarski in tržni pregled.

Kako se bomo preživeli? To je zdaj glavno vprašanje po celem svetu. Ker je v Ameriki prav slaba letina, se že čuti tudi pri sovražnikih, da so v strahu, kako bodo z živem izhajali. Na Francoskem in Laškem so imeli bolj slabe letine, o Rusiji smo pa že zadnjič poročali, da bo imela žita komaj za domače ljudi. Angležem se je res posrečilo pri 100 kg znižati vožnjo za dobri 2 K. — Vendar prodajajo na Angleškem 1 q za 34 mark, po našem denarju nekaj nad 50 K. Ker v Ameriki cena žitu vedno raste, ni mogoče na Angleškem pšenice poceni prodajati. Cena moke je v primeri z žitno ceno, seveda ne pretirano višja.

Žito. V Švici morajo skoro vse žito kupiti. Dobili so ga večinoma v Kanadi in v Severni Ameriki, nekaj tudi v Argentini. Najcenejšega so plačali 1 q po 45 frankov, t. j. 47,92 nemških mark. Nemška marka je torej malo padla v ceni. Pred vojsko je bilo 45 frankov le 36,45 mark. Najdražje se je kupilo sredi septembra za 53 frankov, to je za 56,44 mark, torej skoro za 70 K našega denarja. To ceno bi torej imela pri nas penica, ko bi jo morali v Ameriki kupiti. V Ameriki je žito pokvarila rja, na Ruskem je bilo preveč moče, pri nas pa preveč suše. Posebno hudo sušo so imeli na Hrvaškem, jugozahodnem Ogrskem in v Dalmaciji. Na Hrvaškem je prav slabo rodila turščica, glavni pridelek tamošnjega prebivalstva. Vse se je posušilo. Seno že zdaj silno drago plačujejo. V Dalmaciji niso imeli dežja od velike noči do konca avgusta. Polja je tam že tako malo. Večina kmetov še semena ni dobila. Glavni pridelek je bila tudi tam le koroza. Vino je pa dobro. Ljudje bodo morali precej hudo pomanjkanje prestopiti.

Prešičja kupčija. Dunajski mesarji so bili veseli novih najvišjih cen mesnatih prešičev. Na Dunaju bi se morali prodajati taki na sejmu po 5 K 12 vin., torej za vsakega trgovca gotovih 200 K izgube, če je plačal prešiče po najvišji ceni kmetu v hlevu. Cene prekajevalcem in klobasarjem za nadrobno prodajo so bile pa zelo visoke. Menili so, da bi ti prekajevalci in klobasarji pri lepem prešiču zaslužili čistih 300—400 kron. Na ta lim seveda trgovci niso hoteli. Ogrski kmetje so dejali: »Če hočete naše prešiče jesti, le pridite sami ponje.« In šli so v celih tropah dunajski mesarji po ogrske prešiče. Plačevali so najvišje in čez najvišje cene. Debele z veliko mastjo prodajajo na Ogrskem že po 7 do 8 K. Ta cena je seveda zelo visoka in pretirana. Tisti magnati bi pač zaslužili malo ričeta. Sploh pravijo, da se pri kupčijah na Ogrskem ne zmenijo dosti za najvišje cene. Vsak prodaja, kakor hoče. Tudi usnje se za drag denar lahko dobi. Podplati se še k nam vtihotapljaajo. Seveda so cene strašne. Par močnih podplatov velja do 30 K.

Vojaštvo bi rado dobilo pri nas kolikor mogoče veliko prešičev. Za nas je važno vprašanje, koliko jih moremo največ dati. Pri zadnjem štetju se je našlo v naši deželi nad 120.000 prešičev starih nad 3 mesece. Če vsaka družina na kmetih zakolje enega prešiča, se jih porabi doma okoli 70.000; 15.000 za Ljubljano in druge kraje, ki nimajo svojih prešičev, 20.000 za pleme; po tem računu bi jih ostalo 15—20.000, ki se bodo mogli oddati. Do novega leta se zahteva 7000 živali.

Mleko. Splošno se računa, da imamo zdaj v Avstriji še 3,5 do 4 milijone krav, za 26% manj, kakor pred vojsko. Za rejo telet se porabi do 15% vsega mleka, v mlekarne ga pride le 4%. Ko bi se vse mleko, kar ga dajo krave v cesarstvu, porabilo, bi ne bilo prav nobenega pomanjkanja. Ker se pa zdaj veliko manj mesa povžije in je mleko po mestih prav težko dobiti, se bi mleka vedno več rabilo, ko bi ga mogli dobiti. V resnici je pomanjkanje mleka vedno večje, zlasti po mestih. Otroci do dveh let, bolniki in doječe matere bi morale dobiti vsak dan po en liter mleka, drugim bi zadostoval četrt litra. Seveda te množine zdaj ne bo mogoče dobiti. Na Dunaj pride zdaj na dan še 450.000 l mleka. To je velikanska množina, toda na vsakega Dunajčana pride le ena sedmina litra ali na 7 oseb 1 l na dan, če se odračuna mleko, ki se porabi za otroke, matere in bolnike. Pred vojsko je prišlo na vsakega Dunajčana pol litra mleka. V Berlinu dobe odrasli le posneto mleko. Že zdaj je taka zadrega, ko je še paša! Kaj bo pa pozimi? V nekaterih deželah imajo tudi za mleko in mlečne izdelke najvišje cene. Na Gor. Avstrijskem je najvišja cena za mleko 24 vin. za liter, na Štajerskem 34 vin., na Nižje Avstrijskem 39 vin. Maslo ima najvišjo ceno v Gorenji Avstriji 5 K, na Češkem in Moravskem 6 K 40 vin.

Cena goveje živine je po avstrijskih deželah zelo različna. Na Gor. Avstrijskem znaša za voli srednje vrste 2 K 55 vin., na Štajerskem 2 K 60 vin., na Koroškem in Kranjskem 2 K 70 vin., na Češkem 3 K 30 vin., na Moravskem 3 K 50 vin., na Niž. Avstrijskem 4 K, na dunajskem trgu 4 K 30 vin. Te razmere so po poročilu »Molkereizeitung« št. 18 vzrok, da se širi tihotapstvo in se nekateri za naredbe dosti ne menijo. Pošteni kmetje pa čutijo, da to rejo zelo ovira in je vzrok vedno večjega pomanjkanja. Še bolj je to stališče očitno v primeri z ogrskimi kmeti. Z Ogrske pride še zdaj vsak dan 80.000 l mleka na Dunaj. Večino te množine mleka dajejo mlekarne nadvojvode Friderika in nekaterih ogrskih magnatov, ki iz usmiljenja do revnih Dunajčanov niso hoteli ustaviti mleka, čeprav so na Ogrskem boljše cene.

Zlati časi za Ameriko. Amerikanci so dali tujim državam 1469,950.000 dolarjev posojil, mestu Parizu še posebej 50 mil. torej skupno 7500 milijonov K. Posodilo se je Angležem in Francozom

500 milijonov dolarjev po 5½%, Angležem 250 milijonov in Francozom 100 milijonov po 5,75, potem Francozom še 30 milijonov, Lahom 50 milijonov po 6%, 150 milijonov angleškim in francoskim bankam, Švici 10 milijonov, Nemcem 10 milijonov. Se kaže, da so zdaj res zlati časi za Amerikance.

Dunajski trg. Goveje živine je bilo na dunajskem semnju le 622 glav. Mesarji so sami nakupili še 869 glav, seveda po posebni ceni. Na sejmu so se plačevale prejšnje cene. — Jajca se na Dunaju prodajajo po 40 vin. Na Nemškem sme v mestih ena oseba na teden le eno jajce dobiti. Zelo dvomno je, če bodo mogla županstva dobiti toliko zabojev jajc, kakor se jim je določilo. Do januarja naše pute navadno veliko ne nesejo. — Ker riža ni, je prišla kaša do velike veljave. Pravijo, da je za ljudsko prehrano več vredna kakor riž.

Namesto olja se napravljajo večkrat razna nadomestila, ki nimajo prav nobene vrednosti. Prodajali so n. pr. olje, ki je imelo le nekoliko pomij od olinatih steklenic, drugače pa le nekaj soli, nekaj rudnin in vode. Prodajajo tudi razna nič vredna nadomestila za kavo. Gospodinje, bodite previdne.

Sladkor. Vsled ministrske odredbe z dne 29. septembra 1916, št. 335 drž. zak., poskoči dosedanja cena sladkorja pri 100 kilogramih za 10 K 50 vin. Sladkor, ki je kupljen ali nakazan od centrale pred 30. septembrom, ali pa tudi, če se odda iz tovarn ali zalog po 30. septembru, obdrži v prometu stare cene.

Za naše gospodinje.

Mast je draga in bo trda zanjo; hudo bo posebno za tiste, ki jo morajo kupovati. Zaradi tega je treba pri tem dragocenem živilu skrbno paziti, da se niti drobtina po nepotrebnem ne zapravi in ne izgubi. Kadar klavec kolje in dene prešiča iz kože, ostane dostikrat na koži še precej masti, ker ne more z nožem tako natanko odstraniti. Potem ko se koža dobro shladi, vzemi strguljo in ostrgaj z njo mast od kože; samo paziti je treba, da se koža ne poškoduje. Če je strgulja preveč ostrga, jo moraš skrhati. Rajši revežu dati, kakor proč metati!

J. P. — Vrhnikar.

Plesnoba na jajcih je vzrok zateglega okusa. Jajca, ki so shranjena na vlažnem prostoru, so kmalu prevlečena s tenko plastjo plesnobe, ki gre tudi skozi lupino. Kožica na lupini dobi pisane madeže; ti se razširijo polagoma na celo jajce, ki se jame kisati in se usmradi. Tudi v vlažnem zaganju ali pesku dobi jajce take madeže in se pokvari. Najboljše so spravljena v suhem pepelu.

Ribja solata. Napravi omako iz surovega rumenjaka, zmečkanega krompirja, žlice gorčice in žlice kisa; posoli in popraši s papriko. V to omako deni kose ribe, naj bo že riba iz sladke ali slane vode; porabijo se lahko tudi ostanki kuhane ali

pečene ribe. Da bo solate več, ji dodaš lahko na okisani vodi kuhanih rezancev ali na drobno zrezanega kuhanega krompirja. Tu navedena omaka je dobra zabela za vsako solato; prav nič se ne pozna, da ni olja.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/2% brez kakega odbitka.

Kradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Tedenska pratika.

Petek, 20. oktobra: Sv. Vendelin, opat. — Sv. Janez Kancijan, spozn. — Sv. Felicijan.

Sobota, 21. oktobra: Sv. Uršula in tovarišice. († 451.) — Sv. Hilarijon.

Nedelja, 22. oktobra (19. pobinkoštna): Evangelij: Prilika o kraljevi ženitnini. — God sv. Kordule dev. in muč.

Ponedeljek, 23. oktobra: Sv. Janez Kapistran. († 1456.) — Sv. Severin, škof. († 403.) — Sv. Teodoret.

Torek, 24. oktobra: Sv. nadangel Rafael. — Sv. Kristina, muč.

Sreda, 25. oktobra: Sv. Krizant in Darija, muč. — Sv. Bonifacij, papež.

Četrtek, 26. oktobra: Sv. Evarist, muč. — Sv. Malh, opat. († 370.) — Sv. Lucijan in Marcel.

• • •

Solnce vzhaja ob 6. uri 35 minut, zahaja ob 4. uri 57 minut.

Luna: zadnji krajec, 19. oktobra ob 2. uri 10 minut zjutraj.

Sv. Vendelin.

(† 1015.)

Božji glas vabi človeka dostikrat v drug poklic, kakor bi bilo pričakovati. Duh božji pokaže človeku večkrat čisto drugo smer, kakor kažejo zunanje razmere in okoliščine. To je jasno razvidno iz življenja sv. Vendelina, ki je bil — kakor trdi ustno izročilo — sin škotskega kralja ter svojemu visokemu pokolenju tudi primerno vzgojen. Dočim se mu je kot takemu smehljala sijajna prihodnost, ko mu je bila na ponudbo kraljeva krona, je jel — razsvetljen po božji milosti — premišljevali ničevost in minljivost sveta ter nevarnosti dvornega življenja; zato je sklenil, da hoče zapustiti domovino in ljube starše ter živeti nepoznan v tujini.

V preprosti romarski obleki se je poslovil kraljevi princ od ljubelega doma, je

prehodil Anglijo ter prišel slednjič v Francijo. Po lepi tedanji navadi je obiskal razna svetišča po raznih krajih ter prišel tudi v Rim. Konečno si je izbral za svoje bivališče kraj v trierski okolici. Tu si je dal sredi gozda napraviti preprosto kočo; zapustil je ni drugače, kakor takrat, ko je šel k službi božji, ali pa da je obiskoval svetišča v bližini in da si je izprosil najpotrebnejšo hrano. Ko je poprosil nekoč bogatega kmeta za skromno miloščino, ga je ta ostro zavrnil: »Ali te ni sram, da beračiš? Pridi k meni, da boš pasel prešiče, pa boš dobil dovolj jesti!« Vendelin se ni bal dela, zato je sprejel ponudbo, da bi se mogel tembolj izkazati v ponižnosti in pokorščini.

Izpočetka je res bil za svinjskega pastirja, potem je pa hitro napredoval, da je postal ovčar. Ko je pasel ovce, je bilo njegovo srce pri Bogu, ki je očitno blagoslovil čredo pobožnega pastirja, tako da je tudi gospodar sam spoznal v tem roko božjo; ponudil je zaraditega Vendelinu toliko denarja, da je mogel nemoteno Bogu služiti. Vendelin si je dal zraven samostana benediktincev v mestu Tollei postaviti revno hišico. Izprosil si je dovoljenja, da je smel nositi redovno obleko, živel pa je vedno še v svoji celici, dokler ni umrl samostanski opat; kajti potem so bratje njega izbrali za opata. Vendelin je prejel sv. mašniško posvečenje ter je živel kot najlepši vzor svetega redovnika. Šele ob smrti je razodel, da je kraljevega pokolenja.

Najnovejše z bojišč.

»Najkrajša pot do Trsta« — s tem geslom so šle italijanske čete v osmo soško bitko; toda ta pot se je nehala pri kraškem selu Novavas. Samo na prostoru kakih 4. km — med Lokvico in Jamljami — kjer so hoteli Lahi predreti našo črto, so izgubili 50.000 mož. Vsega skupaj so pa izgubili v tej zadnji bitki do 100.000 mrtvih in ranjenih. — Osmo soška bitka je končana.

Francosko bojišče. O bojih v dneih 9. do 13. okt. pišejo: »Bitka je bila velikanska in je prinesla Nemcem prav tako veliko zmago, kakor Francozom in Angležem težak poraz. Drama ob Sommi se približuje — kakor vse kaže — svojemu višku.«

To in ono.

Navijanje cen. Baron Trebuhovski je šel večkrat v neko gorsko vas h kmetu Muhovcu na počitnice. Tu je cepil drva, da bi izgubil nekoliko od obilnosti svojega telesa. Neko poletje pride zopet v vas in pravi Muhovcu: »No oče, ste li že pripravili kaj drv, da jih bom cepil?«

Oče Muhovec: »Pripravil, pripravil, g. baron. Koliko bode te plačali od sežnja?«

Dober svet. A.: Kot hribolazec-začetnik Vas prosim za svet, s katero goro naj začnem, da se mi ne pripeti kaka nesreča.

B.: Z nobeno.

Zmaga zdravniške vede. Ob vseh vojskah so se navadno v ogromni meri razpasle kužne in nalezljive bolezni, zlasti koke, kolera, legar itd. Tudi o sedanjih vojski so nekateri proročevali, da jo bodo vsaj drugo poletje končale kužne bolezni; toda uspeh cepljenja proti ko-

zam in koleri je bil tako očividni, da je razmeroma le malo vojakov obolelo in da se bolezni med civilno prebivalstvo ni razširila. S značenjem in umivanjem se je omejila tudi tretja vrsta vojne epidemije: pegasti legar.

Godalo. Gospod dá beraču, ki nosi s seboj godalo (inštrument), miloščino ter reče: »No, zdaj hoste pa eno zagodli!« — Berač: »Saj ne znam; to reč nosim s seboj samo za strašilo. V mestu pri gospodi se takit kar urno odkrižajo, da ne bi bilo treba poslušati take godbe.

Vprašanja in odgovori.

Fr. C. — Krašnja: Kolikor smo mogli poizvedeti, doslej še ni bila izdana nobena naredba, da bi se mogla dovoljena pokojnina invalidov z enkratno vsoto nadomestiti. Najbrž se bo kaj takega ukrenilo; saj je pričakovati, da izide tudi zakon za invalide domove. Prenaglit se torej ne kaže z nakupovanjem, če bi tudi sredstva imeli, ker bodo v tej zadevi invalidi deležni večjih ali manjših ugodnosti pri kupnih pogodbah, davčnih itd.

L. K. — Idrinja: Ni treba v Ljubljano hoditi. Napravite prošnjo, ki jo potrdi županstvo, da boste žival res potrebovali za rejo. Prošnjo pošljite na »Deželno mesto za posredovanje klavne živine v Ljubljani«, ki vam bo naznanilo cene in druge pogoje.

A. J. — Žiljpolje: Preberite prvo pojasnilo med »Vojaškimi novicami« v zadnji številki »Domoljuba«. Vojno ministrstvo bi itak prošnjo za dopust izročilo dotičnemu poveljstvu.

I. S. — Rez. bolnišnica v Gradcu: Slovenske knjižice o škofu Wolfu v trgovini ni dobiti. Zgodovinski podatki o njegovem delovanju in zaslugah bi se našli v »Novicah« ali »Danici«. — Knjige »Družbe sv. Mohorja« se sedaj razpošiljajo; dobi jih vsakdo pri svojem poverjeniku. »Leonova družba« obljublja svoje knjige za november.

Dobre knjige.

Solčna pesem sv. Frančiška. — Uglasbil Stanko Premrl. Cena 3 K. — Ta klavirski izvleček je založila Katoliška bukvarna v Ljubljani. Naš domači umetnik P. Hugolin Sattner piše o tej skladbi v »Duh. pastirju«: Skladbe vseskozi umetna, globokočutna, glasba moderna, izvirna. Tukaj ni nobenih izhojenih potov, vse novo, pristno. V celem delu ni najti nobenega šibkega momenta. Harmonija je zelo zanimiva in poučna. S to skladbo gremo Slovenci lahko pred vsako občinstvo. Ima samo eno napako, da je namreč prekratka, tako v zborih, kakor v solospvih; zlasti medigre, ki večeje poedine solospve, bi smele biti daljše. Edino to bi pripomnil, a še to govori za skladbo, ne pa zoper njo, kajti želeli bi, da bi se bil g. Premrl še bolj na široko izgovoril. Tisk in vsa oprema je krasna. Torej? — Mi gremo naprej.

Slovenska stenografija. Priredil Fr. Novak, c. kr. gimn. profesor. I. del: Korepondenčna pisma. Cena 4 K 20 vin. Založila Katoliška bukvarna v Ljubljani. Za znanje stenografije (tesnopisa ali brzopisa) se kaže med Slovenci, ki smo kljub našim skromnim razmeram vsled lastne marljivosti in spretnosti zavzeli že visoko večjo potrebo in zanimanje; zato je bila ta knjiga, odkar je bil drugi natis razprodan, najbolj pogrešana slovenska knjiga. Danes imamo pred seboj tretji natis te izvrstne knjige. Neutrudni gospod avtor, kateremu se imamo Slovenci za umetnost lastne stenografije zahvaliti, bo izdal v kratkem

novo knjižico, ki nam bo nudila okrajšave korespondenčnega pisma.

Družba sv. Mohorja v Celovcu razpošilja sedaj svojim članom letošnje knjižno darilo, in sicer: 1. *Koledar* za l. 1917. s prav zanimivo vsebino; knjigo krasi mnogo slik iz vojne. — 2. *Povest* dr. Fr. Detele: »Svetloba in senca«. — 3. »Zgodovina slovenskega naroda«. 6. zvezek. Spisal dr. Josip Gruden. — 4. »Podobe iz narave«. Spisal Franc Pengov, ilustriral Anton Koželj. — 5. Alfonz Ligvorijan: »Resnice za večnost«. — Družba sv. Mohorja šteje letos 78 tisoč 145 udov, to je za 3821 več nego prejšnje leto. Za prihodnje leto dobe družbeniki: 1. *Koledar* Družbe sv. Mohorja za l. 1918. — 2. *Življenje svetnikov božjih*. Spisal dr. Janez Ev. Zoré. 1. zvezek. — 3. *Podobe iz narave*. Spisal Franc Pengov, ilustriral Anton Koželj. 2. zvezek. — 4. *Ptički brez gnezda*. Povest, spisal Fr. Milčinski. (Slovenskih Večernic 71. zvezek.) — Letošnje knjige se razpošiljajo po naslednjem redu: Krška škofija, razni kraji, lavantinska, ljubljanska, geriška, tržaško-koprška škofija.

Družinska Pratika za l. 1917. velja vsled zvišane poštnine vsak izvod po pošti 36 vin. Dobiva se kot doslej pri založništvu v Ljubljani ali pa v mnogih prodajalnah po vsem Slovenskem. Razprodajalec dobe popust.

Županstvo Komensko na Krasu, sedaj s sedežem v Sežani, naroča svojim občanem, ki so sedaj razkropljeni po svetu, da vsaka družina brez odloga naznaní istemu **svoje sedanje bivališče**. Ta evidenca bo služila v občo korist, osobito pa še, da se bodo mogle vojakom, ki se nahajajo na bojnem polju itd. in ne vedo, kje da se njih družine nahajajo, podajati informacije. 2457

Služba organista in cerkovnika

je oddati na **Rovih, p. Radomlje**. Četrť zemljišča (6 njiv, 2 vrta), prosta drva, stanovanje, bira. Sprejme se začasno tudi begunec. Oglasi na župni urad. 2447

SKRIVALNICA.

Palače take kot graščak,
ki tu je skrit, pač nima vsak.
Zastražen grad že dosti je
a verno čuva mož ga še.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Gradec, 11. okt.: 85, 15, 62, 84, 24.
Linc, 14. oktobra: 85, 70, 20, 55, 74.

GORČEVA

KOLESA PRIZNANO NAJ-
BOLJŠA SEDANJOSTI X

A.GOREC

LJUBLJANA MARIJE TERE:
ZIJE CESTA ŠT. 14 NOVI SVET
NASPROTI KOLIZEJA - ZAH:
TEVAJTE PRVI SLOV. CENIK
BREZPLAČNO

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov
Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. Tavanovratne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradnje. 2. vse premično blago, mobilije, pohištvo, orodje, stroje, živino, zvonove in enako. 3. vse poljske pridelke, žita in krmo. 4. zvonove proti prelomu. 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživeto in druge kombinacije in proti nezgodam, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za delovno in življenjsko zavarovalnico od katere ima tudi deželni odbor kranjski podružnico.

Varnostni zaklad in udnine, ki so znašale l. 1912 K 673 35:17, so poskocile koncem l. 1913 na K 735.147:17. Tedaj, čimveče zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rastlei zaklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjeničstvo v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki. Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ne puščajte otrok samih, da se požari omejljo!

1440

Ne puščajte otrok samih, da se požari omejljo!

Druporočamo

*kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovencem!*

SIROLIN "Roche"

Prsne bolezni, oslovski kašelj, naduha, influenci.
Kdo naj jemlje Sirolin?

1. Vsak, ki trpi na frajnem kašlju, lažje je obvarovati se bolezni, nego jo zdraviti.
2. Osebe s kroničnim kašlom bronhijev, ki s Sirolinom ozdrave.
3. Vadušljivi, katerim Sirolin znatno olahča naduho.
4. Skrofuzni otroci, pri katerih učinkuje Sirolin z ugodnim vspehom na splošni počutek.

Se dobi v
vseh lekarnah
K. 4.

